

נובמבר 2017

**עמדת איגודי ההסתדרות הרפואית והאגודה למלחמה בסרטן
לקראת דיון בוועדת השרים לענייני חקיקה
בנושא: הגבלת מכירת מוצרי טבק לבני 21 ומעלה**

איגוד רופאי בריאות הציבור, החברה הרפואית למניעה ולגמילה מעישון והאגודה למלחמה בסרטן, מתריעים כי נדרשת הגנה על בני נוער מפני חשיפה מוקדמת למוצרי טבק וניקוטין. ניקוטין הוא חומר ממכר ביותר והשפעתו על המוח של מתבגרים וצעירים יכולה להוביל לא רק להתמכרות, אלא גם להפרעות קשב ולמידה, אימפולסיביות והפרעות במצבי רוח. מחקרים מראים כי החשיפה לניקוטין בגיל ההתבגרות גורמת לשינוי מבני קבוע במוח שאף מעלה את הסיכון להתמכרות לסמים אחרים. מטרת החוק המגביל מכירת מוצרי טבק לבני 21 ומעלה, היא הפחתת העישון והשימוש בטבק וזיקוי העצומים לפרט ולחברה. במדינות רבות בעולם קיימת או תתקיים בקרוב הגבלה על מכירת מוצרי טבק לבני 21 ומעלה, ובארצות הברית מעל 220 ערים ושתי מדינות: הוואי וקליפורניה, כבר העלו את הגיל מ-18 ל-21. להעלאת הגיל המינימלי ישנן ההשלכות משמעותיות על בריאות הציבור לטווח הקצר ולטווח הארוך.

על פי נתוני דו"ח משרד הבריאות שהתפרסם ביוני 2016, שיעור המעשנים בישראל בקרב בני ה-21 ומעלה עמד ב-2016 על כ-22.5%. מספר המעשנים בישראל מוערך בכמיליון ומאתיים אלף איש. בישראל, העישון אחראי לכ-8,000 מקרי מוות בשנה, כ-800 מהם בקרב מעשנים כפויים. הנתונים לגבי מספר המעשנים בישראל, כפי שהתפרסמו בדו"ח שר הבריאות האחרון, המציגים לראשונה מזה מספר שנים עלייה בשיעורי העישון במדינה, מדאיגים ודורשים אסטרטגיה שתוביל לשינוי הנורמה חברתית בנושא העישון במדינת ישראל.

שינוי הנורמה יתבצע באמצעות תיאום חברתית ופוליטי ויישום סעיפי האמנה עליה חתמה מדינת ישראל ב-2003 ושאותה אשררה ב-2005. אנו תומכים במאמצים להעלאת מיסוי על כל מוצרי הטבק, איסור פרסום גורף, כולל פרסום בנקודות המכירה, השקעה בחינוך ובקמפיינים תקשורתיים מתאימים, ביטול חדרי העישון והפיכת המרחב הציבורי למרחב נקי מעישון והגבלות על גישה של נוער למוצרי טבק. במסמך זה נתמקד בהגדלת גיל המינימום למכירות מ-18 ל-21.

בשנת 2014 התפרסם מאמר בשם "טבק 21 – רעיון שהגיע זמנו" ב- *New England Journal of Medicine*¹. המאמר סוקר נתונים מפרבר של בוסטון (נידהם, מסצ'וסטס), אשר בשנת 2005 הפכה לעיר הראשונה בארה"ב לאמץ את חוק הגדלת גיל המינימום ל-21. לפני יישום החוק, שיעור עישון בקרב תלמידי תיכון בעיר היה 12.9%, לעומת 14.9% בערים השכנות. בשנת 2010 ירד שיעור המעשנים בנידהם בכמעט מחצית, ל-6.7%, בעוד שהשיעור ביישובים הסמוכים ירד ל-12.4%.

בנוסף, מחקרים אפידמיולוגיים מראים כי שמונים אחוז מהמעשנים התחילו לעשן לפני גיל 20 ו-90% מהרוכשים סיגריות להפצה לקטינים הם מתחת לגיל 21. נתונים אלה מצביעים על כך שהעלאת גיל המכירה ל-21 יכולה למעשה לחסל את יכולתם של קטינים לרכוש או לבקש מתלמידי תיכון אחרים, מה שמגדיל באופן משמעותי את מחסומי הגישה.

יתרה מכך, התפתחות המוח הוא תהליך שנמשך מהינקות ועד שנות העשרים המאוחרות. מחקרים הוכיחו כי לחשיפה לניקוטין בגיל ההתבגרות יכולת להשפיע ישירות על מבנה המוח לטווח הארוך ולהעלות את הסיכון להתמכרויות אחרות עקב כך, ובייחוד קוקאין. העלאת גיל המכירה ל-21 תורמת להפחתת החשיפה של מתבגרים בשלבים הכי קריטיים של התפתחות המוח².

הפרסום המדעי העיקרי בתמיכה בטבק 21 הוא דו"ח של המכון לרפואה בארה"ב בשם "[השלכות בריאות הציבור על העלאת הגיל המינימלי של גישה חוקית למוצרי טבק](#)" שהתפרסם ב-2015¹. הדו"ח בחן את הספרות הקיימת על דפוסי השימוש בטבק, ביולוגיה ופסיכולוגיה התפתחותית, השפעות בריאותיות של שימוש בטבק ותמונת המצב לגבי חוקים המאפשרים לנוער גישה לטבק, לרבות חוקי הגיל המינימלי ואכיפתם. על פי הדו"ח, העלאת גיל המינימום של הגישה למוצרי טבק תוביל להפחתה ניכרת בשימוש בטבק, לשיפור בריאותם של האמריקאים לאורך חייהם, ולהצלת חיים. מהדו"ח עולה כי מהלך הגבלת המכירה לבני 21 ומעלה יגביר את הקושי ברכישת טבק ועשוי למנוע או לעכב את תחילת השימוש בטבק על ידי מתבגרים ומבוגרים צעירים. בנוסף, המחברים טוענים כי למרות ששינויים בגיל המינימלי של הגישה החוקית למוצרי טבק מתייחסים ישירות לבני 18 ומעלה, הירידה היחסית הגדולה ביותר בשימוש בטבק תתרחש דווקא בקרב מתבגרים

¹ Jonathan P. Winickoff, M.D., M.P.H., Mark Gottlieb, J.D., and Michelle M. Mello, J.D., Ph.D.

Tobacco 21 — An Idea Whose Time Has Come
N Engl J Med 2014; 370:295-297 January 23, 2014

² England, L.J.; Aagaard, K.; Bloch, M.; Conway, K.; Cosgrove, K.; Grana, R.; Gould, T.J.; Hatsukami, D.; Jensen, F.; Kandel, D., et al. Developmental toxicity of nicotine: A transdisciplinary synthesis and implications for emerging tobacco products. *Neurosci Biobehav Rev* 2017, 72, 176-189

בגילאי 15 עד 17 שנים. סקר שנערך בקרב מעשנים בארה"ב הראה כי כמעט 90% מהמעשנים טענו כי אם הם היו יכולים, הם לא היו מתחילים לעשן מלכתחילה.

במחקר שנערך בישראל בקרב משרתי החובה בצה"ל על בסיס נתוני חיל הרפואה נמצא כי שכחות העישון במהלך שירות החובה בצה"ל עולה בכ-40% (בין גילאי 18 ל-21). בהובלת הרמטכ"ל צה"ל נוקט בשנה האחרונה צעדים להפיכת צה"ל לנקי מעישון לצורך קידום בריאות וכשירות החיילים, לרבות איסור מכירת סיגריות ב"כוורות".

על מנת לעזור למתבגרים של היום להימנע ממצב של חרטה בעתיד, ועל מנת למנוע קורבנות נוספים בחיי אדם, איגוד רופאי בריאות הציבור, החברה הרפואית למניעה ולגמילה מעישון והאגודה למלחמה בסרטן דורשים יישום אסטרטגיה מקיפה הכוללת את יישום אמנת ה-FCTC, לרבות העלאת הגבלת מכירת מוצרי טבק לגיל 21, בדומה למדיניות ההופכת להיות לנורמה בעולם.

בכבוד רב,

**פרופ' נדב דוידוביץ', יו"ר איגוד רופאי בריאות הציבור בישראל, ההסתדרות הרפואית
ד"ר רחל דהן, יו"ר החברה הרפואית למניעה ולגמילה מעישון בישראל, ההסתדרות הרפואית
הגב' מירי זיו, מנכ"ל האגודה למלחמה בסרטן**

העתק

ח"כ בנימין נתניהו, שר הבריאות וראש הממשלה
פרופ' איתמר גרוטו, המשנה למנכ"ל משרד הבריאות
פרופ' ליאוניד אידלמן, יו"ר ההסתדרות הרפואית
עו"ד לאה ופנר, מזכ"ל ההסתדרות הרפואית
עו"ד מלכה בורו, מנהלת האגף למשפט ומדיניות ציבורית, ההסתדרות הרפואית
עו"ד אלעד גודינגר, ראש תחום מדיניות ציבורית, ההסתדרות הרפואית
ד"ר חגי לוי, מזכיר איגוד רופאי בריאות הציבור בישראל, ההסתדרות הרפואית
ד"ר אביטל פאטו-בן-ארי, מנהלת מח' הסברה וקידום בריאות, האגודה למלחמה בסרטן
ד"ר מרק לוריא, הועדה להגבלת העישון